

Portrait Of The Finnish Border Terrier Breeder Yhdessä olemme enemmän

Vuonna 1973 alkoi Suomen borderterriereiden alkutaipaleen merkittävin kasvatustyö, kun Aune Luoso ja tyttärensä Anja perustivat Kletters-kennelin. He toivat 70-luvun alussa Ruotsista Juniper Klettermusin ja Bombax Josefinen sekä Britanniasta Farmway Seagullin. Kahdelle jälkimmäiselle syntyi vuonna 1973 pentueet.

Jo tätä ennen oli ollut pienimuotoista kasvatusta. Borderterrierin Suomeen tuoneen Brita Donnerin Monkans-kenneliin syntyivät ensimmäiset suomalaiset borderterrierit 50- ja 60-luvuilla. Krukeby- ja Bonfacta-kennelit aloittivat kasvatustyön Kletters-nartuilla 70-luvulla.

Kasvattajia vähän ja pentuemäärät pieniä

Borderterrierikasvattajien ja pentujen määrä pysyi pitkään hyvin pienenä, ja vielä 1980-luvulla vuosittaiset rekisteröinnit pyörivät 20 – 60 pennun välillä. Heti 90-luvulla kasvattajia alkoi ilmaantua vähitellen lisää ja rekisteröinnit lähtivät nousuun. Merkittävin kasvattaja tällä ajanjaksolla oli Foxforest-kennel. Heidän koiransa niittivät mainetta niin Suomessa kuin ulkomaillakin koko 90-luvun ajan aina 2000-luvun alkupuolelle asti.

Viime vuosina kasvattajia on tullut tasaiseen tahtiin lisää, esimerkiksi 2019 rekisteröitiin kuusi pentuetta uusille kasvattajille, joista neljällä oli kennelnimi. Viiden viime vuoden aikana pentuja on rekisteröity 56:lle kennelnimen omaavalle kasvattajalle. Näistä yli 90 % on naisia ja puolet on kasvattanut muunkin rotuisia koiria.

Yli 20 vuotta kasvattaneita on nykyisistä vain kuusi: ikäjärjestyksessä Olters alkaen 1991, Grindstones 1993, Irade's 1996, Heathberry's 1997, Karimäen 1997 ja Junipermoores 1999. Borderterriereitä on rekisteröity Suomessa 49 vuoden aikana kaikkiaan 157:lle eri kennelnimelle.

Vuonna 2019 Suomessa rekisteröitiin 47 borderterrieripentuetta (208 pentua) 32 kennelnimen alle. Suurimmalla osalla näistä kasvattajista oli yksi tai kaksi pentuetta, yhdellä kasvattajalla oli kolme pentuetta ja yhdellä viisi. Kaksi pentuetta rekisteröitiin ilman kennelnimeä.

Kasvattajan apuna KoiraNet

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä KoiraNet, on erittäin tärkeä kasvattajan apuväline hänen suunnitellessaan siitosyhdistelmiä. Sen avulla pystyy tekemään yhdistelmäsukutauluja, joihin sukusiitosprosentit tulevat näkyviin automaattisesti. KoiraNetistä löytyy myös kaikki virallisten terveystarkastusten tulokset, näyttelyiden ja kokeiden tulokset ja paljon muuta. Tietokanta on ilmainen ja kaikki tiedot saa myös ruotsiksi tai englanniksi. (<https://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx?R=10>)

Borderterrierikerhon jalostustoimikunta on laatinut jalostusohjeen, johon on kirjattu suositukset jalostuskoirien luonteesta, vähimmäisiästä, terveydestä, näyttely- ja koetuloksista sekä maksimisukusiitosprosentista. Siihen on myös kirjattu jalostusuroksen jälkeläisten elinikäinen maksimimäärä. Lisäksi, jotta uroksen jalostuskäyttö jakaantuisi mahdollisimman tasaisesti eri vuosille, suositellaan, että uros astuu korkeintaan kaksi narttua 12 kuukauden aikana. Kolmannen nartun uros voisi astua, kun näistä kahdesta pentueesta ensimmäinen pentue on täyttänyt vuoden.

Kennelliitto velvoittaa rotujärjestön laatimaan viisivuotiskaudeksi rodulleen Jalostuksen tavoiteohjelman, joka on tarkoitettu kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Ohjelma sisältää rotujärjestössä yhteisesti päätetyt jalostustavoitteet ja suositukset jalostuskoirille sekä antaa tietoa rodun ominaisuuksista ja terveystilanteesta. Käytännössä kerhon jalostustoimikunta laatii ohjelman, ja se hyväksytään kerhon yleiskokouksessa lähetettäväksi Kennelliiton jalostustieteelliselle toimikunnalle. Tämä puolestaan antaa lopullisen hyväksynnän Jalostuksen tavoiteohjelmalle.

Kotikasvatusta ja sijoituskoiria

Borderterrierit kasvatetaan Suomessa pääasiassa kotiooloissa; jalostusnartut ja pennut asuvat perheessä kuten mitkä tahansa lemmikit. Mitään erityisiä kennelrakennuksia tai -tiloja ei yleensä ole. Kotona ei näin ollen voi pitää suurta koiramäärää, mikä on johtanut sijoitussysteemiin. Kasvattaja sijoittaa yleensä mahdollisimman lähellä asuvaan perheeseen pentueen lupaavimman nartun (tai kaksi).

Vastaanottaja maksaa sijoituspennusta takuusumman, joka on suuruudeltaan enintään puolet koiran myyntihinnasta. Kasvattaja huolehtii koiran trimmauksesta halutessaan käyttää tätä narttua (tai urosta) näyttelyissä ja maksaa sen terveystutkimukset.

Yleinen käytäntö on, että kasvattaja teettää harkintansa mukaan sijoitusnartulla yhden pennut, minkä jälkeen nartun omistajuus siirtyy sijoitusperheelle ja takuumaksu palautetaan sille. Jos pentuja ei jostain syystä teetetä, niin kasvattaja pitää takuumaksun itsellään. Suomen Kennelliitolla on virallinen sijoitussopimuskaavake, jota suositellaan käytettävän sopimusta solmittaessa.

Miten saa kennelnimen?

Suomi on jaettu 19 kennelpiiriin, jotka vastaavat Kennelliiton edustuksesta alueellaan. Nämä kennelpiirit järjestävät säännöllisesti kasvattajakursseja. Kurssin läpäisemällä hyväksytysti saa oikeuden hakea kennelnimeä eli liitettä, joka tulee rekisteröitävien pentujen nimen eteen. Näin kaikki kennelin pennut saavat "sukunimen".

Kennelnimien myöntäminen edellyttää muun muassa, että hakija on vähintään 18-vuotias, vakinaisesti Suomessa asuva henkilö. Hänen on oltava kasvatettavaksi aiottua rotua harrastavan yhdistyksen ja Kennelliiton jäsen. Hänellä ei saa olla eläintenpitoon liittyviä rikkomuksia. Hakijalta vaaditaan kasvattajan peruskurssin suorittamista.

Kennelliitto edellyttää myös kasvattajasitoumuksen allekirjoittamista kennelnimien myöntämiseksi. Kasvattajasitoumuksen allekirjoittaneet kasvattajat sitoutuvat noudattamaan Kennelliiton periaatteita, muun muassa Kennelliiton sääntöjä, rekisteröintimääräyksiä, eläintenpitoon liittyvää lainsäädäntöä ja hyviä kauppatapoja.

Sitoumus edellyttää perehtymistä kasvatettavaan rotuun, sen käyttötarkoitukseen ja rotumääritelmään. Kasvattaja ei saa salata koiran vikoja tai sairauksia. Kasvattajan tulee huolehtia, että jalostukseen käytettävät yksilöt ovat sopivan ikäisiä, terveitä ja hyväkuntoisia sekä luonteeltaan, ulkomuodoltaan ja muilta ominaisuuksiltaan käyttötarkoitukseensa soveltuvia ja rotumääritelmän mukaisia. Luovutettavien pentujen on oltava terveitä, hyväkuntoisia ja tunnistusmerkittyjä.

Kennelnimien myöntää Kansainvälinen Koiranjalostusliitto FCI. Hyväksytyt kennelnimet julkaistaan *Koiramme*-lehdessä.

Kerho ja kasvattajien yhteistyö

Vuonna 2020 suomalaisilla borderterrierikasvattajilla on kallis perintö vaalittavanaan. Meillä on 38-vuotias Borderterrierikerho ja sen yhteyteen vuosikymmenten varrella muodostunut hieno yhteisö, joka on vaihtanut tietoa ja kirjannut ylös perimätietoa. Tämän kokeneiden kasvattajien viisauden, suomalaisen suoruuden ja avoimuuden avulla olemme onnistuneet välttämään hyvin monia esiin tulevia ongelmia, muun muassa shaking puppy -pentueet.

Kerho järjestää vuosittain jäsenkasvattajilleen ilmaisia koulutus-, luento- ja keskustelutilaisuuksia ajankohtaisista aiheista. Viime vuosina esillä ovat olleet muun muassa polven avulsiomurtumat, luonteen arviointiin liittyvät aiheet, koirien käyttäytyminen, sydänsairaudet ja lisääntymisasiat. Puhujiksi on kutsuttu alan parhaita asiantuntijoita käyttäytymistieteilijöistä erikoistuneisiin eläinlääkäreihin.

Kerho järjestää jäsenistölleen myös terveystarkastustilaisuuksia joihin osallistumiskynnys on matala. Silmätutkimuksia kerho tukee taloudellisesti; viralliset sydän- ja polvitutkimukset sekä luustokuvaukset (lonkka-, kyynärä- ja selkäkuvat) ovat omakustanteisia. Jokaisella kasvattajalla on vastuu kertoa jalostustoimikunnalle kasvattiensa terveysongelmista.

Me elämme nyt 2020-luvulla sosiaalisen median aikaa. Verkostoituminen on helpompaa kuin koskaan: Facebook ja Instagram ovat hyviä kanavia muodostaa kansainvälisiä tuttavuuksia rodun piirissä.

Rodun terveyteen liittyvässä tiedonvaihdossa on otettu viime vuosina merkittäviä edistysaskelia. Hyvänä osoituksena tästä on pari vuotta sitten englantilaisessa laboratoriossa kehitetty geenitesti, joka ilmaisee borderterrierin shaking puppy -syndroomaan johtavan geenivirheen. Testi on kaupallinen ja kaikkien käytettävissä.

Meillä on rodussa vielä paljon haasteita voitettavana, esimerkiksi cecs (canine epileptoid cramping syndrome), epilepsia, allergiat, perinnölliset silmäsairaudet, sydänsairaudet, sappirakon mukoseeali, Cushingin syndrooma ja Addisonin tauti. Avoimella keskustelulla ja yhteistyöllä meidän on mahdollista tulevaisuudessa vaikuttaa myös näiden rodussa esiintyvien sairauksien ehkäisyyn.

Tärkein yhteistyökumppani

Kasvattajan tärkein yhteistyökumppani on loppujen lopuksi pennunostaja. Kasvattajan vastuulla on löytää pennulle koti, jossa ymmärretään rodun ominaispiirteet ja tarpeet ja jossa on aikaa aktiiviselle terrierille. Pennunostajan kannattaa malttaa mielensä pennunhankintahuomassa ja etsiä kasvattaja, jonka kanssa kemit käy yhteen. Koiran elämän mittainen tuttavuus kehittyy parhaimmillaan loppuelämän mittaiseksi ystävyudeksi.

Kasvattajalla on jo kasvattajasitoumuksenkin perusteella velvollisuus kertoa avoimesti koirien vioista ja sairauksista. Kasvattajat kulkevat "rinnalla" koiran koko elämän matkan. Opastavat turkinhoitoon, neuvovat kaikissa kysymyksissä parhaan osaamisensa mukaan ja ohjaavat eteenpäin, kun oma tietämys loppuu. Kaikki koiran kuulumiset terveydestä ja sairauksista ovat tärkeitä kasvattajalle.

Jokainen borderin omistaja kantaa osavastuuta siitä, että rotumme pysyy mahdollisimman terveenä myös tulevaisuudessa. Kaikki haluavat terveen pennun. Kasvattajat tekevät parhaansa sen eteen sen tiedon perusteella, joka käytettävistä linjoista on olemassa.

Tulevaisuuteen emme kuitenkaan pysty näkemään; kaikki jalostusvalinnat perustuvat aiemmista sukupolvista saatuun tietoon. Siksi on ensiarvoisen tärkeää tuottaa tätä tietoa myös kuluvan sukupolven terveydestä. Esimerkiksi perinnölliset silmäsairaudet

saattavat puhjeta vasta jalostuskäyttöön jälkeen. Tämän vuoksi nuorena puhtaaksi testatut ja jalostuksessa käytetyt koirat tulisi silmätarkastaa myös varttuneemmalla iällä.

Myös sisarusten ja lähisukulaisten terveystulokset ovat kasvattajalle tärkeitä. Näin saadaan arvokasta tietoa linjojen terveydestä. Kasvattajan on mahdollista ottaa nämä tulokset huomioon tulevissa jalostusvalinnoissa.

Jokaisella borderinomistajalla on oikeus ja moraalinen vastuu tuottaa tietoa teettämällä koirallaan terveystarkastuksia ja raportoimalla terveysongelmista tai sairauksista kasvattajan lisäksi myös suoraan jalostustoimikunnalle. Antamalla jalostustoimikunnalle luvan hyödyntää koirasta raportoituja terveysmerkintöjä, erityisesti perinnöllisten sairauksien osalta, saadaan kartutettua yhteistä tietopankkiamme linjojemme terveydentilasta. Nämä tiedot näkyvät rasitesukutauluissa, jotka laaditaan uutta pentuetta suunniteltaessa. Näin kasvattajat voivat arvioida yhdistelmän suvuissa olevia sairauksia ennen astutus päätöstä.

Säilyttäkäämme edeltävän kasvattajasukupolven henki ja jatkakaamme 2020-luvulla puhaltamista yhteen hiileen rakkaiden borderterrieriemme hyväksi. Yhdessä olemme enemmän.

Marian Marttina, Kennel Breaking News

Laura Kallio, Kennel Tigerlike

Tämän kirjoituksen perään Vuolasvirta-palkinto